

**OÉ Gaillimh
NUI Galway**

**ROINN NA GAELIGE,
OLLSCOIL NA hÉIREANN,
GAILLIMH.**

CÚRSA BA SA GHAEILGE

**AN DARA BLIAIN 2011-2012
LEABHRÁN EOLAIS**

OÉ Gaillimh
NUI Galway

**Roinn na Gaeilge,
Scoil na dTeangacha, na Litríochtaí agus na gCultúr,
Ollscoil na hÉireann, Gaillimh.**

Oifig na Roinne: Seomra 215, Áras na Gaeilge

Guthán: 091 492564

Facs: 091 494522

Ríomhphost: fiona.depaor@oegaillimh.ie

Suíomh Gréasáin: <http://www.nuigalway.ie/gaeilge>

SONRAÍ TEAGMHÁLA

Ceann Roinne:

An Dr Graham Isaac

Líne dhíreach 091 492550, Facs 091 494522

Seomra: 105, folíne: 2550

Ríomhphost: graham.isaac@nuigalway.ie

Rúnaí:

Fiona de Paor

Seomra: 215, folíne: 2564, líne dhíreach 091 492564

Ríomhphost: fiona.depaor@oegaillimh.ie

Comhordaitheoir don Dara Bliain:

An Dr. John Walsh

Seomra 209, folíne 2563, líne dhíreach 091 492563

Ríomhphost: john.walsh@oegaillimh.ie

LUCHT TEAGAISC 2BA 2010/2011

An tOllamh Gearóid Denvir, BA, MA, PhD

Seomra: 119, folíne: 2560

Ríomhphost: gearoid.denvir@oegaillimh.ie

Réimsí taighde agus teagaisc: Litríocht an 20ú hAois idir fhilíocht, phrós agus litríocht dhioscúrsúil; litríocht an 19ú hAois; an litríocht bhéil; an tsochtheangeolaíocht; an chritic chultúrtha.

An Dr Clodagh Downey, BA, PhD

Seomra: 203, folíne: 2556

Ríomhphost: clodagh.downey@oegaillimh.ie

Réimsí taighde agus teagaisc: Teanga agus litríocht na Sean- agus na Meán-Ghaeilge; filíocht na Meán-Ghaeilge.

Lydia Groszewski, BA, Ard-Diplóma (Aistriúchán), MA

Seomra: 217, folíne: 2585

Ríomhphost: lydia.groszewski@oegaillimh.ie

Réimsí taighde agus teagaisc: Litríocht an fichiú haois sa Ghaeilge agus sa Bhéarla, an chritic liteartha, teoiricí an aistriúcháin.

An Dr Lillis Ó Laoire, BA, ADO, MA, PhD

Seomra: 213, folíne: 5709

Ríomhphost: lillis.olaoire@oegaillimh.ie

Réimsí taighde agus teagaisc: Comhthéacs, taibhléiriú agus cur i láthair an chultúir; teoiric léann an bhéaloidis; tionchar an náisiúnachais ar an bhéaloidis; modhanna bailithe an bhéaloidis; an béaloideas sa saol domhandaithe; an t-amhrán in Éirinn agus in Albain; an nualitríocht; an litríocht réigiúnach.

An Dr Nollaig Ó Muraíle, MA, PhD, MRIA

Seomra: 117; folíne: 2578

Ríomhphost: nollaig.omuraile@oegaillimh.ie

Réimsí taighde agus teagaisc: Logainmneacha; ginealaigh; ainmneacha pearsanta agus sloinnteacha; na teaghlaigh léannta; traidisiún na lámhscríbhinní déanacha; saol agus saothar na scoláirí móra; Tadhg Ó Cianáin agus Turas na nIarlaí; aistriúcháin ón mBéarla agus ón Laidin go dtí an Nua-Ghaeilge Mhoch.

LUCHT TEAGAISC ar lean

Tomás L. Ó Murchú, BA, MPhil

Seomra: 217, folíne: 2585

Ríomhphost: tomas.omurchu@oegaillimh.ie

Réimsí taighde agus teagaisc: Litríocht agus Gaeilge Chorca Dhuibhne; filíocht an 17ú hAois agus an 18ú hAois; saothar fileata Éamoinn de bhFál.

An Dr John Walsh, BA, MA, PhD

Seomra: 209, folíne 2563

Ríomhphost: john.walsh@oegaillimh.ie

Réimsí taighde agus teagaisc: an tsochtheangeolaíocht; an polasaí teanga; an reachtaíocht teanga; an Ghaeltacht chomhaimseartha; mionteangacha agus meáin chumarsáide; mionteangacha agus forbairt shocheacnamaíochta.

BA sa GHAEILGE
AN DARA BLIAIN 2011-2012: TRÁTHCHLÁR

Seimeastar 1 05 Meán Fómhair – 25 Samhain 2011

Léacht 1

Am An Mháirt, 10.00—11.00
Ionad Téatar Chearbhalláin **nó** Seomra 211, Áras na Gaeilge
Modúl NG 259: An Nualitríocht I
Cúrsa NG 259 (i): An Gearrscéal sa Ghaeilge **nó** Teanga na Sean-Ghaeilge I
Léachtóir An tOllamh Gearóid Denvir **nó** An Dr. Clodagh Downey

Léacht II

Am An Chéadaoin, 9.00—10.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 259: An Nualitríocht I
Cúrsa NG 259 (ii): Téamaí i Nualitríocht na Gaeilge: An Dán Fada
Léachtóir An tOllamh Gearóid Denvir agus Lydia Groszewski, MA

Léacht III

Am An Chéadaoin, 4.00—5.00
Ionad Áras na Gaeilge – seomraí le socrú
Modúl NG 259: An Nualitríocht I
Cúrsa NG 259 (iii): Cúrsa Roghnach I **nó** Teanga na Gaeilge Clasaicí I
Léachtóir An tOll. Gearóid Denvir (Saothar Mháirtín Uí Chadhain); Pádraig Ó Cíobháin, MA (An Scríbhneoireacht Chruithaitheach); An Dr. Lillis Ó Laoire (Scríbhneoireacht Chlann Uí Ghrianna); An Dr. Feargal Ó Béarra (Teanga na Gaeilge Clasaicí I)

Léacht IV

Am Déardaoin, 5.00—6.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 260: Litríocht na Gaeilge 1200—1900 (I)
Cúrsa NG 260 (i): Filíocht an 17ú—19ú hAois
Léachtóir An Dr. Nollaig Ó Muraíle

Léacht V

Am An Aoine, 10.00—11.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 260: Litríocht na Gaeilge 1200—1900 (I)
Cúrsa NG 260 (ii): Dánta Grá
Léachtóir Tomás L. Ó Murchú, MPhil

Léacht VI

Am An Aoine, 1.00—2.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 260: Litríocht na Gaeilge 1200—1900 (I)
Cúrsa NG 260 (iii): An Ghaeilge san Eoraip ó 1600
Léachtóir An Dr. Nollaig Ó Muraíle

BA sa GHAEILGE
AN DARA BLIAIN 2011-2012: TRÁTHCHLÁR

Seimeastar 2
9 Eanáir – 31 Márta 2012

Léacht 1

Am An Mháirt, 10.00—11.00
Ionad Téatar Chearbhalláin **nó** Seomra 211, Áras na Gaeilge
Modúl NG 261: An Nualitríocht II
Cúrsa NG 261 (i): An Nuafhilíocht sa Ghaeilge, 1882-1969 **nó** Teanga na Sean-Ghaeilge II
Léachtóir An tOllamh Gearóid Denvir **nó** An Dr. Clodagh Downey

Léacht II

Am An Chéadaoin, 9.00—10.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 262: Teanga & Pobal I
Cúrsa NG 262 (ii): An tSochtheangeolaíocht I
Léachtóir An Dr. John Walsh

Léacht III

Am An Chéadaoin, 4.00—5.00
Ionad Áras na Gaeilge – seomraí le socrú
Modúl NG 261: An Nualitríocht II
Cúrsa NG 261 (iii): Cúrsa Roghnach II **nó** Teanga na Gaeilge Clasaicí II
Léachtóir An Dr. Nollaig Ó Muraíle (Logainmneacha); Comhalta (Beatha Cholm Cille); Tomás L. Ó Murchú (Tóraíocht Dhiarmada agus Ghráinne); An Dr. Feargal Ó Béarra (Teanga na Gaeilge Clasaicí II)

Léacht IV

Am Déardaoin, 5.00—6.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 262: Teanga agus Pobal I
Cúrsa NG 262 (iii): Litríocht na hImirce
Léachtóir An Dr. Lillis Ó Laoire, An Dr. John Walsh

Léacht V

Am An Aoine, 10.00—11.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 262: Teanga agus Pobal I
Cúrsa NG 262 (ii): An Béaloideas I
Léachtóir An Dr. Lillis Ó Laoire

Léacht VI

Am An Aoine, 1.00—2.00
Ionad Téatar Chearbhalláin
Modúl NG 261: An Nualitríocht II
Cúrsa NG 261 (i): An Drámaíocht sa Ghaeilge
Léachtóir Lydia Groszewski, MA

AN GHAELIGE SA DARA BLIAIN, 2011-12: DÁTAÍ

Teagasc	Scrúduithe
Seimeastar 1: 05 Méan Fómhair - 25 Samhain 2011	05 - 16 Nollaig 2011
Seimeastar 2: 09 Eanáir - 30 Márta 2012	23 Aibreán – 18 Bealtaine 2012

MODÚIL AN CHÚRSA: Seimeastar I

Cód	Modúl	Modh Scrúdaithe	Marcanna	ECTS
NG 227	Teanga na Nua-Ghaeilge I	Measúnú Leanúnach Scrúdú Scríofa	100 200 Iomlán 300	5
NG 259	An Nualitríocht I (i) An Gearrscéal sa Ghaeilge nó Teanga na Sean- agus na Meán-Ghaeilge I	Scrúdú Scrúdú tí	100	5
	(ii) Téamaí i Nualitríocht na Gaeilge I: An Dán Fada nó Gaeilge na hAlban I	Aiste Scrúdú tí	100	
	(iii) Cúrsa roghnach I nó Teanga na Gaeilge Clasaicí I	Aiste Scrúdú tí	100 Iomlán 300	
NG 260	Litríocht na Gaeilge 1200-1900 II (i) Filíocht an 17 ^ú —19 ^ú hAois (ii) Dánta Grá (iii) An Ghaeilge san Eoraip ó 1600 I	Aiste Scrúdú Scrúdú	100 100 100 Iomlán 300	5

Seimeastar II

NG 228	Teanga na Nua-Ghaeilge II	Measúnú Leanúnach Scrúdú Scríofa Scrúdú Cainte	100 150 50 Iomlán 300	5
NG 261	An Nualitríocht II (i) An Nuafhilíocht sa Ghaeilge, 1882—1969 nó Teanga na Sean- agus na Meán-Ghaeilge II	Scrúdú Scrúdú tí	100	5
	(ii) An Drámaíocht sa Ghaeilge nó Gaeilge na hAlban II	Scrúdú Scrúdú tí	100	
	(iii) Cúrsa roghnach II nó Teanga na Gaeilge Clasaicí II	Aiste Scrúdú tí	100 Iomlán 300	
NG 262	Teanga agus Pobal I (i) An Béaloideas I (ii) An tSochtheangeolaíocht I (iii) Litríocht na hÍmirce	Aiste Scrúdú Scrúdú tí	100 100 100 Iomlán 300	5
	Iomlán don bhliain		1800	30

TREOIR DO MHC LÉINN – MEASÚNÚ LEANÚNACH

Tá na rialacha seo a leanas i bhfeidhm maidir leis an measúnú leanúnach:

- Clóscríobh gach píosa le spás go leith nó spás dúbailte. Cuir ar an ríomhphost chuig an teagascóir é faoin dáta a leagadh síos nó tabhair dó/di go pearsanta é sa rang teagaisc.
- Sna tascanna scríbhneoireachta, is gá cloí le líon na bhfocal (mura n-iarrfar a mhalairt, i gcás léamhthuiscintí, mar shampla). Ní shaothróidh tú aon mharc breise má théann tú thar an teorainn focal sin ach caillfidh tú marcanna mura scríobhfar go leor.
- Coinneofar cuntas den fhreastal a dhéanann an mac léinn ar na ranganna teagaisc. Cuirfear timpeall rolla le síniú gach seachtain.
- Ní ghlacfar le hobair atá déanach gan cúis mhaith. Má ghlacann an teagascóir le hobair dhéanach ó mhac léinn amháin, beidh buntáiste éagothrom aige/aici ar na mic léinn eile. Cuirfear an riail sin i bhfeidhm ó thús na bliana. Níor cheart duit iarracht a dhéanamh an measúnú leanúnach ar fad a thabhairt don teagascóir ag deireadh an tseimeastair; ní ghlacfar leis sin ach an oiread.
- Má bhí tú tinn nó breoite, ba cheart duit teastas dochtúra nó teastas ó sheirbhísí comhairleoireachta na hollscoile a thabhairt d’Fhiona de Paor.
- Ná déan bradaíl. Má chóipeálann tú an mheasúnacht leanúnach ó fhoinsé éigin, gan aitheantas a thabhairt don fhoinsé sin, is bradaíl í sin agus is cion tromchúiseach í. Tá cur síos ar pholasaí na hollscoile faoin mbradaíl ar fáil sa lámhleabhar seo.

Marcanna do mhodúil na Teanga, 2BA

Measúnú Leanúnach

Ag deireadh gach seimeastair sa Dara Bliain bronntar marcanna ar an obair scríofa a dhéanann an mac léinn go leanúnach sna ranganna teagaisc teanga. Mar seo a dháilfear na marcanna sin:

- (i) Seimeastar 1: 100 marc
- (ii) Seimeastar 2: 100 marc

Déanfar an dáileadh de réir an chórais seo a leanas:

- (i) Bunófar an marc seo ar mheánmharc na gceachtanna atá le déanamh ag an mac léinn.
- (ii) Úsáidfear an fhoirmle seo a leanas: iomlán na marcanna méadaithe faoi chodán a bhunófar ar an gcomhréir idir líon na gceachtanna a thugtar isteach agus líon iomlán na gceachtanna atá le déanamh, méadaithe faoin meánchéatadán a shaothraíonn an mac léinn in 1 thuas.

Sampla: Má dhéanann mac léinn 4 ceacht as 5 cinn, agus más 50% an meánmharc de réir 1 thuas, ríomhfar an marc don mheasúnú leanúnach mar seo:

$$\text{Iomlán} = 100 \times \frac{4}{5} \times 50\% = \mathbf{40} \text{ as } 100$$

Líon na marcanna sna modúil teanga 2BA

NG 227	An Teanga Scríofa	200
	Measúnú Leanúnach	100
	Iomlán don seimeastar	300 (as 1800 don chúrsa 2BA ar fad)
NG 228	An Teanga Scríofa	150
	Measúnú Leanúnach	100
	Scrúdú Cainte	50
	Iomlán don seimeastar	300 (as 1800 don chúrsa 2BA ar fad)

N.B. Meabhraítear don mhac léinn gur gá PAS GLAN a fháil sna modúil teanga i Seimeastar 1 agus i Seimeastar 2 le pas a fháil sa scrúdú ina iomláine.

BA SA GHAEILGE

An Dara Bliain

SIOLLABAS

Teideal TEANGA NA NUA-GHAELGE I				Cód NG 227
Bliain	Uaireanta sa tseachtain	Iomlán Uaireanta	Marcanna	ECTS
2BA	2	24	300	5
Comhordaitheoir an Mhodúil An Dr. Graham Isaac				
Aidhmeanna an Mhodúil Is é aidhm an mhodúil seo: ○ a chur ar chumas an mhic léinn an Ghaeilge a scríobh agus a labhairt ar ardchaighdeán ○ eolas a thabhairt don mhac léinn ar ghramadach agus ar cheartúsáid na Gaeilge ○ scileanna scríbhneoireachta an mhic léinn a fheabhsú				
Torthaí na Foghlama Ar chríochnú an mhodúil seo beidh ○ forbairt ar scileanna scríbhneoireachta agus labhartha an mhic léinn ○ forbairt ar chumas léitheoireachta agus anailíse an mhic léinn ○ ar chumas an mhic léinn tascanna a chur i gcrích bunaithe ar shiollabas nua na Gaeilge don trú leibhéal				
Míreanna an Mhodúil ○ 24 rang teagaisc a dhíreoidh ar cheart na Gaeilge i gcomhthéacs an tsiollabais nua				
Téacsanna Nótaí agus ábhar léitheoireachta a ullmhaíodh do na ranganna teagaisc.				
Léitheoireacht bhreise <u>Leabhair ghramadaí</u> Mac Congáil, Nollaig <i>Leabhar Gramadaí Gaeilge</i> (Cló Iar-Chonnachta 2002) Mac Murchaidh, Ciarán <i>Cruinnscríobh na Gaeilge</i> (Cois Life 2006) Ní Mhaonaigh, S. & Mac Lochlainn, A. <i>Speaking Irish/An Ghaeilge Bheo.</i> (New York: McGraw Hill 2008) Ó Dónaill, Éamonn <i>Teach Yourself Irish Grammar</i> (Hodder 2005) Ó Dónaill, Éamonn <i>Gramadach gan Stró</i> (Gaelchultúr, eagrán nua 2011) Ó Murchú, D./Ó Murchú, P. <i>Briathra na Gaeilge</i> (Folens gan dáta) Rialtas na hÉireann <i>Gramadach na Gaeilge agus Litríú na Gaeilge: An Caighdeán Oifigiúil</i> (Oifig an tSoláthair 1979) <u>Foclóirí</u> An Roinn Oideachais <i>An Foclóir Beag</i> (Oifig an tSoláthair 1991) de Bhaldraithe, T. (eag.) <i>English-Irish Dictionary</i> (Oifig an tSoláthair 1959) Grundy V. Ó Cróinín, B. <i>The Pocket Oxford Irish Dictionary</i> (OUP 2000) Mac Mathúna, S., <i>et al.</i> , <i>Pocket Irish Dictionary</i> (Harper Collins 1997) Ó Baoill, D.P. (eag.) <i>An Foclóir Póca</i> (An Gúm 1986) Ó Dónaill, N. (eag.) <i>Foclóir Gaeilge-Béarla</i> (Oifig an tSoláthair 1977) <u>Áiseanna leictreonacha</u> • Is féidir ceachtanna gramadaí a dhéanamh ar an suíomh www.beo.ie • Tá téarmaíocht uile na Gaeilge ar fáil ag www.acmhainn.ie chomh maith le heolas faoi shuímh eile faoi theanga na Gaeilge • Tá GLÉACHT (leagan leictreonach d'fhoclóir Uí Dhónaill) ar fáil ar na ríomhairí sa Ríomharlann.				
Modh Seachadta	Dhá rang teagaisc in aghaidh na seachtaine sa chéad seimeastar ag gach mac léinn. Beidh 10-15 mac léinn sa rang. Beidh ceachtanna rialta le déanamh mar mheasúnacht leanúnach.			
Seimeastar	1			
Teanga an Ranga	Gaeilge			
Modhanna Measúnachta	Scrúdú scríofa ag deireadh an tseimeastair. Bronntar 33.3% de mharcanna na teanga as obair leanúnach scríofa. Ní mór na scrúdaitheoirí a shásamh i gcumas sa teanga chun pas a bhaint amach sa mhodúil seo.			
Iomlán na Marcanna	300			

Teideal AN NUALITRÍOCHT I				Cód NG 259
Bliain	Uaireanta sa tseachtain	Iomlán Uaireanta	Marcanna	ECTS
2BA	3	36	300	5
Comhordaitheoir an Mhodúil An Dr. Graham Isaac				
Aidhmeanna an Mhodúil				
Tuiscint a thabhairt don mhac léinn ar:				
○ Fás agus forbairt na nualitríochta Gaeilge sa 20^ú haois ○ Gnéithe de thraidisiún liteartha na Gaeilge a tháinig roimhe sin ○ Saothar údar ar leith a shaothraigh an nualitríocht in imeacht an 20^ú haois ○ An comhthéacs liteartha agus cultúrtha inar cumadh an nualitríocht ○ Téamaí éagsúla a saothraíodh go leanúnach i nualitríocht na Gaeilge sa 20^ú haois ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Sean-Ghaeilge I, beidh tuiscint aige/aici ar bhunstruchtúr theanga na Sean-Ghaeilge ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Gaeilge na hAlban I, beidh tuiscint aige/aici ar bhunstruchtúr theanga Ghaeilge na hAlban ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Gaeilge Clasaicí I, beidh tuiscint aige/aici ar bhunstruchtúr theanga na Gaeilge Clasaicí.				
Torthaí na Foghlama				
Ar chríochnú an mhodúil seo beidh				
○ Léargas ag an mac léinn ar na gnéithe éagsúla atá luaite in aidhmeanna an mhodúil seo ○ Forbairt ar chumas léitheoireachta agus anailíse an mhic léinn ○ Forbairt ar scileanna anailíse an mhic léinn ○ Ar chumas an mhic léinn aiste chritice a scríobh ar chúrsaí liteartha ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Sean-Ghaeilge I, beidh buneolas aige/aici ar ghramadach na Sean-Ghaeilge ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Gaeilge na hAlban I, beidh buneolas aige/aici ar theanga agus litríocht Ghaeilge na hAlban ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Gaeilge Clasaicí I, beidh buneolas aige/aici ar ghramadach na Gaeilge Clasaicí.				
Míreanna an Mhodúil				
(i) <i>An Gearrscéal sa Ghaeilge nó Teanga na Sean-Ghaeilge I</i>				
(ii) <i>Téamaí i Nualitríocht na Gaeilge I nó Gaeilge na hAlban I</i>				
Múinfean an cúrsa seo a leanas i dTéamaí i Nualitríocht na Gaeilge: An Dán Fada sa Nuafhilíocht 2011/2012 . Ní bheidh na roghanna eile ar fáil i mbliana: An tÚrscéal Stairiúil / An Greann sa Nualitríocht / An Bheathaisnéis sa Ghaeilge / An Chinsireacht agus an Ghaeilge				
(iii) <i>Cúrsa Roghnach I nó Teanga na Gaeilge Clasaicí I</i>				
Roghnóidh an mac léinn ceann amháin de na cúrsaí seo a leanas: Scríbhneoireacht Chlann Uí Ghrianna / Saothar Mháirtín Uí Chadhain / An Scríbhneoireacht Chruthaitheach / Teanga na Gaeilge Clasaicí I. Ní bheidh Saothar Mháirtín Uí Dhireáin ar fáil i mbliana .				
Téacsanna				
(i) <i>An Gearrscéal sa Ghaeilge</i>				
Denvir/Ní Dhonnchadha		<i>Gearrscéalta an Chéid</i> (Cló Iar-Chonnachta 2000)		
Ó Conaire, Pádraic		<i>An Chéad Chloch</i> (Cló Mercier 1978)		
Ó Flaithearta, Liam		<i>Dúil</i> (Sáirséal agus Dill 1953)		
Ó Conghaile, Mícheál		<i>An Fear a Phléasc</i> (Cló Iar-Chonnachta 1997)		
Teanga na Sean-Ghaeilge I				
Strachan, John		<i>Old Irish Paradigms and selections from the Old-Irish Glosses</i> (Royal Irish Academy, 1976)		
McCone, Kim		<i>A First Old Irish Grammar and Reader</i> (NUI, Maynooth, 2005)		
Sleachta gearra as scoth na dtéacsanna liteartha a thabharfar amach ag na léachtaí.				

- (ii) *Téamaí i Nualitríocht na Gaeilge I: An Dán Fada sa Nuafhilíocht*
 Ó Mileadha, Pádraig *Trí Glúine Gaedheal* (Oifig an tSoláthair 1953)
 Ó Direáin, Máirtín 'Ó Morna'
 'Ár Ré Dhearóil'
 Ó Ríordáin, Seán 'Oileán agus Oileán Eile'
 'Na hÓinmhídí'
 Ó Tuairisc, Eoghan 'Aifreann na Marbh'
 Ó Muirthile, Liam 'Tine Chnámh'
 Ó Curraoin, Seán *Beairtle* (Cló Iar-Chonnacht 1985)

Gaeilge na hAlban I

Tabharfar amach liosta téacsanna ag tús an chúrsa.

(iii) **Cúrsa Roghnach I:**

Scríbhneoireacht Chlann Uí Ghrianna

- Ó Grianna, Séamus *Mo Dhá Róisín* (Coiscéim, 2010)
 Ó Grianna, Séamus *Castar na Daoine . . .* (Coiscéim, 2002)
 Mac Grianna, Seosamh *An Druma Mór* (An Gúm, 1969)

Saothar Mháirtín Uí Chadhain

- Ó Cadhain, Máirtín *Cré na Cille* (Sáirséal-Ó Marcaigh, 2000)
 Ó Cadhain, Máirtín *Dhá Scéal* (Arlen House, 2006)

An Scríbhneoireacht Chruthaitheach

Cuirfear liosta léitheoireachta ar fáil ag tús an chúrsa

Teanga na Gaeilge Clasaicí I

- Bergin, Osborn *Sgéalaigheacht Chéitinn: Stories from Keating's History of Ireland*
 (Acadamh Ríoga na hÉireann, 1930)

Léitheoireacht Bhreise

(i) *An Gearrscéal sa Ghaeilge*

- de Paor, Louis *Faoin mBlaosc Bheag Sin* (Coiscéim 1991)
 Denvir, Gearóid *Cadhán Aonair: Saothar Mháirtín Uí Chadhain* (An Clóchomhar 1987)
 — *An Dúil is Dual* (Cló Iar-Chonnachta 1991)
 — *Litríocht agus Pobal* (Cló Iar-Chonnachta 1997)
 Ní Dhonnchadha, Aisling *An Gearrscéal sa Ghaeilge* (An Clóchomhar 1981)
 Nic Eoin, Máirín *Trén bhFearann Breac* (Cois Life 2005)
 Ó Cathasaigh, Aindrias *Ag samhlú troda* (Coiscéim 2002)
 Ó Háinle, Cathal *Criostalú: Aistí ar Shaothar Mháirtín Uí Chadhain* (Coiscéim 1998)
 Ó hAnnluain, Eoghan *Léachtaí Uí Chadhain* (An Clóchomhar 1989)
 O'Leary, Philip *Ideology and Innovation: The prose literature of the Gaelic Revival*
 (Penn State Press 1994)
 — *Déirc an Dóchais: Léamh ar Shaothar Phádraic Óig Uí Chonaire*
 (Cló Iar-Chonnachta 1995)
 — *Gaelic Prose in the Irish Free State, 1922—1939* (Penn State Press
 2004)
 Riggs, Pádraigín *An Deoraíocht i saol agus i saothar Phádraic Uí Chonaire* (An
 Clóchomhar 1994)
 Titley, Alan *An tÚrscéal Gaeilge* (An Clóchomhar 1991)

Teanga na Sean-Ghaeilge I

- Quin, E.G. *Old-Irish Workbook* (Royal Irish Academy, 1975)

(ii) *Téamaí i Nualitríocht na Gaeilge I*

- O'Brien, Frank *Filíocht Ghaeilge na Linne Seo* (An Clóchomhar 1968)

Ó Droighneáin, Muiris	<i>Taighde i gComhair Stair Litridheachta na Nua-Ghaedhilge</i> (Oifig Díolta Foilseachán Rialtais, 1936)
Williams/Ní Mhuiríosa Ó hAnluain, Eoghan Ó Cearnaigh, Seán Titley, Alan Ó Tuama, Seán Sewell, Frank	<i>Traidisiún Liteartha na nGael</i> (An Clóchomhar, 1979) 354-386 'Nuafhilíocht na Gaeilge 1966-86', <i>Léachtaí Cholm Cille XVII</i> , 7-24 <i>Poetry Ireland</i> , Uimh 39 (Eagrán speisialta ar fhilíocht na Gaeilge) <i>An Tonn Gheal/The Bright Wave</i> (Raven Arts Press, 1996) <i>Coiscéim na hAoise Seo</i> (Coiscéim 1991) <i>Modern Irish Poetry: A New Alhambra</i> (Oxford University Press, 2000)

Gaeilge na hAlban I

Tabharfar amach liosta léitheoireachta ag tús an chúrsa.

(iii) *Cúrsa Roghnach I:*

Scribhneoireacht Chlann Uí Ghrianna

Mac Congáil, Nollaig	<i>Scribhinní Mháire 1: Castar na Daoine ar a Chéile</i> (Coiscéim, 2002)
Mac Congáil, Nollaig	<i>Scribhneoireacht na gConallach</i> (Coiscéim, 1990)
Nolan, W., et al.	<i>Donegal: History and Society</i> (Geography Publications, 1995).
O'Hanrahan, Brenda	<i>Donegal Authors: A Bibliography</i> (Irish Academic Press, 1982)
Mac Congáil, Nollaig	<i>Jonneen Khordaroy Answers Critics</i> (Coiscéim, 1992)
Mac Congáil, Nollaig	<i>Scribhinní Mháire 2: Na Blianta Corracha</i> (Coiscéim, 2003)
Mac Congáil, Nollaig	<i>Rí-Éigeas na nGael – Léachtaí Cuimhneacháin ar Sheosamh Mac Grianna</i> (Coiscéim, 1994)
Ó Muirí, Pól	<i>A Flight from Shadow: the Life and Work of Seosamh Mac Grianna</i> (Lagan Press, 1999)
De Brún, Fiontán	<i>Seosamh Mac Grianna agus an Mhéin Rúin</i> (An Clóchomhar, 2002)

Saothar Mháirtín Uí Chadhain

de Paor, Louis	<i>Faoin mBlaosc Bheag Sin</i> (Coiscéim 1991)
Denvir, Gearóid	<i>Cadhan Aonair: Saothar Mháirtín Uí Chadhain</i> (An Clóchomhar 1987)
Mac Congáil, Nollaig	'Ó Cadhain agus an Gearrscéal', <i>Scríobh</i> 5, 106-13
Ó Cadhain, Máirtín	<i>Caithfear Éisteacht: Aistí Mháirtín Uí Chadhain in Comhar</i> (Iontaobhas Uí Chadhain, 1999)
	— 'An Gearrscéal sa Ghaeilge', <i>Scríobh</i> 5, 100-6
	— <i>Caiscín: Altanna Mháirtín Uí Chadhain san Irish Times</i> (Coiscéim, 1998)
	— <i>Páipéir Bhána agus Páipéir Bhreaca</i> (An Clóchomhar, 1969)
Ó hAnluain, Eoghan	<i>Léachtaí Uí Chadhain</i> (An Clóchomhar, 1989)

Saothar Mháirtín Uí Dhireáin

Mac Craith, Mícheál,	<i>Oileán Rúin agus Muir an Dáin</i> (Comhar, 1993)
Mac Craith/ MacLeod,	'Home and Exile: A comparison of the Poetry of Máirtín Ó Direáin and Ruaraidh MacThòmais', <i>New Hibernian Review Iris Éireannach Nua</i> , Vol 5, No 2 (Samhradh 2001), 72-81
Mac Giolla Léith, C.	<i>Cime Mar Chách: Aistí ar Mháirtín Ó Direáin</i> (Coiscéim, 1993)
Mac Síomóin/ Sealy	<i>Máirtín Ó Direáin: Selected Poems—Tacar Dánta</i> (Goldsmith Press, 1984)
Mac Síomóin, Tomás,	'Rámhaillí ard agus Cluas an Phobail', <i>Lasair</i> I (1980) 3-14
Ní Riain, Isobel	<i>Carraig agus Cathair: Ó Direáin</i> (Cois Life, 2002)
O'Brien, Frank	<i>Filíocht Ghaeilge na Linne seo</i> (An Clóchomhar, 1968) 203-299
Ó Direáin, Máirtín	<i>Feamainn Bhealtaine</i> (An Clóchomhar, 1961)
Ó Direáin, Máirtín	'Tríd an Mallmhuir: Comhrá le Máirtín Ó Direáin', <i>Innti</i> 7 (1982), 18-31
Ó hAnluain, Eoghan	<i>Ón Ulán Ramhar Siar: Máirtín Ó Direáin ag caint ar chúltra saoil cuid dá dánta</i> (An Clóchomhar, 2002)
Ó hUanacháin, Mícheál	'Máirtín Ó Direáin', in Seán Mac Réamoinn (eag.), <i>The Pleasures of Gaelic Poetry</i> (Allen Lane, 1982), 143-160

Prút, Liam Údair éagsúla	<i>Máirtín Ó Direáin: File Tréadúil</i> (An Sagart, 1982) <i>Máirtín Ó Direáin: Aistí Critice ar a Shaothar, Dánta Nua agus Comhrá Leis, Clár Saothair, Comhar</i> (Deireadh Fómhair 1984)
An Scríbhneoireacht Chruthaitheach Cuirfear liosta léitheoireachta ar fáil ag tús an chúrsa	
<u>Teanga na Gaeilge Clasaicí I</u>	
Comyn/Dinneen de Barra, Pádraig Mac Giolla Chomhaill, A. Ó Fiannachta, Pádraig	<i>Foras Feasa ar Éirinn</i> (Cumann na Sgríbhneann nGaedhilge, 1902-14) <i>Foras Feasa ar Éirinn Athnua, I—II</i> (FNT, 1982-3) <i>Díolaim Próis 1450-1850</i> (FNT, 1971) <i>Milis an Teanga</i> (Mercier, 1974)
Modh Seachadta	Léachtaí
Seimeastar	1
Teanga an Ranga	Gaeilge
Modhanna Measúnachta	(i) An Gearrscéal sa Ghaeilge: Scrúdú Teanga na Sean-Ghaeilge I: Scrúdú Tí (ii) Téamaí i Nualitríocht na Gaeilge: Aiste Gaeilge na hAlban I: Scrúdú Tí (iii) Cúrsa Roghnach I: Aiste (spriocdháta 5 Nollaig 2011, 1pm) Teanga na Gaeilge Clasaicí I: Scrúdú Tí
Iomlán na Marcanna	300

Teideal LITRÍOCHT NA GAEILGE 1200-1900 I				Cód NG 260
Bliain	Uaireanta sa tseachtain	Iomlán Uaireanta	Marcanna	ECTS
2BA	3	36	300	5
Comhordaitheoir an Mhodúil An Dr. Graham Isaac				
Aidhmeanna an Mhodúil				
Tuiscint a thabhairt don mhac léinn ar:				
○ An tuiscint a bhí ag uaisle Gael ar an ngrá le linn tréimhse an <i>Renaissance</i>. ○ Tionchar smaointe nua an <i>Renaissance</i> ar litríocht na Gaeilge ○ Ról lárnach na bhfilí dátheangacha de shliocht na Sean-Ghall mar dhroichead idir saíocht na hEorpa agus saíocht na Gaeilge ○ Tábhacht an Choláiste Éireannaigh i Loháin na hÍsiltíre Spáinní ○ Saothar na bhfilí Gaeilge sa tréimhse 1700-1850 mar léiriú ar scéal na hÉireann agus ar shaol a muintire le linn na tréimhse céanna.				
Torthaí na Foghlama				
Ar chríochnú an mhodúil seo beidh				
○ Léargas ag an mac léinn ar an gcaoi a raibh smaointe nua an <i>Renaissance</i> ag teacht isteach i litríocht na Gaeilge trí mheán an Bhéarla ○ Cur amach ag an mac léinn ar ról an ghrá i litríocht na fóillíochta sa 16ú agus sa 17ú haois ○ Tuiscint ag an mac léinn ar an ról lárnach a bhí ag filí dátheangacha de shliocht na Sean-Ghall mar dhroichead idir saíocht na hEorpa agus saíocht na Gaeilge ○ Tuiscint ag an mac léinn ar ról an tSeaicibíteachais in Éirinn san 18ú haois agus ar ról an mheisiasachais i bhfilíocht na tréimhse seo agus léargas aige/aici ar chúrsaí polaitíochta agus creidimh i gConnachta sa chéad trian den 19ú haois. ○ Léargas ag an mac léinn ar thábhacht na n-údar Proinsiasach is mó a raibh baint acu leis an Loháin, ar na chéad leabhair a cuireadh i gcló sa Ghaeilge agus ar iarrachtaí na bProinsiasach chun sainmhíniú a thabhairt ar an bhféiniúlacht Éireannach. ○ Léargas ag an mac léinn ar an bhfilíocht a cumadh sa tréimhse 1700-1850 i gcomhthéacs stair na hÉireann sa tréimhse sin.				
Míreanna an Mhodúil				
(i) Filíocht 17ú-19ú hAois I – 1700-1850				
(ii) Dánta Grá				
(iii) An Ghaeilge san Eoraip ó 1600 I				
Téacsanna				
(i) <i>Filíocht an 17^ú–19^ú hAois I: 1700-1850</i>				
Ó Tuama & Kinsella <i>An Duanaire 1600-1900</i> (Foras na Gaeilge, 1981)				
Ó Buachalla, B., <i>et al.</i> , <i>Nua-Dhuanaire I, II</i> (Institiúid Ardléinn, 1971, 1976)				
—Aogán Ó Rathaille (Field Day Publications, 2007)				
Ó Coigligh, Ciarán <i>Raiftearaí: Amhráin agus Dánta</i> (An Clóchomhar, 1987)				
(ii) <i>Dánta Grádha</i>				
Ó Rathille, Tomás <i>Dánta Grádha</i> (Cló Ollsgoile Chorcaí, 1926)				
(iii) <i>An Ghaeilge san Eoraip ó 1600: I</i>				
Ó Cléirigh, Tomás <i>Aodh Mac Aingil agus Scoil na Nua-Ghaeilge i Lováin</i> (An Gúm, 1985)				
Dáilfear pacáistí ranga ag tús an tseimeastair freisin.				
Léitheoireacht bhreise				
(i) <i>Filíocht an 17^ú–19^ú hAois I: 1700-1850</i>				
Corkery, Daniel <i>The Hidden Ireland: A Study of Gaelic Munster in the Eighteenth Century</i> (Gill and Macmillan, 1924)				
Cullen, Louis <i>The Hidden Ireland: Reassessment of a Concept</i> (1969; Lilliput, 1988).				
— ‘Filíocht, cultúr agus polaitíocht’, in <i>Nua-Léamha: Gnéithe de Chultúr, Stair agus Polaitíocht na hÉireann c. 1600-c. 1900</i> (Eag. Ní				

de h-Íde, Dubhghlas de Rís, Seán Denvir, Gearóid	Dhonnchadha, M., An Clóchomhar, 1996) 170-99 <i>Abhráin agus Dánta an Reachtabhraigh</i> (1933; 1935; 1969) <i>Peadar Ó Doirnín: A Bheatha agus a Shaothar</i> (An Gúm, 1969) 'Filíocht Antaine Raiftearaí.' <i>Litríocht agus Pobal</i> (Cló Iar-Chonnachta, 1997), 295-307
Dinneen/O'Donoghue Kiberd, Declan Mac Craith, Mícheál Ní Mhurchú/Breathnach Ó Buachalla, Breandán Ó Conchúir, Breandán Ó Fiaich, Tomás O'Floinn, Criostóir Ó Gallchóir, Seán Ó Muraíle, Nollaig Ó Murchú, Liam P. Ó Tuama, Seán Ua Duinnín, Pádraig Williams/Ní Mhuiríosa Williams, Nicholas	<i>Dánta Aodhagáin Uí Rathaille</i> (Cumann na Scríbhneann nGaedhilge, 1911) 'An Béarla agus an Ghaeilge san Ochtú haois déag.' In D. Kiberd, <i>Idir Dhá Chultúr</i> (Coiscéim, 1993; athchló 2002), 1-25 'Filíocht Sheacaibíteach na Gaeilge: ionar gan uaim?'. <i>Eighteenth-Century Ireland</i> 9 (1994), 57-74 <i>Beathaisnéis 1560-1781</i> (2001); — <i>Beathaisnéis 1782-1881</i> (An Clóchomhar, 1999) <i>Peadar Ó Doirnín: Amhráin</i> (An Clóchomhar 1969) — <i>Aisling Ghéar: Na Stíobhartaigh agus an tAos Léinn, 1603-1788</i> (An Clóchomhar, 1996) — <i>Aogán Ó Rathaille</i> (Field Day Publications, 2007) <i>Eoghan Rua Ó Súilleabháin</i> (Field Day Publications, 2009) 'Filíocht Uladh mar fhoinsé don stair shóisialta san 18ú haois,' <i>Studia Hibernica</i> 11 (1971), 80-129 — (eag.): <i>Art Mac Cumhaigh: Dánta</i> (1973) <i>Blind Raftery: Selected Poems Translated</i> (Cló Iar-Chonnachta, 1998) — <i>The Maigue Poets: Filí na Máighe</i> (1995) <i>Séamas Dall Mac Cuarta: Dánta</i> (1971) 'Filí Chúige Connacht sa naoú haois déag.' <i>Léachtaí Cholm Cille</i> 3 (eag. Pádraig Ó Fiannachta, 1972), 58-78 <i>Cúirt an Mheon-Oíche</i> (An Clóchomhar, 1982) <i>Filí faoi Sceimhle: Seán Ó Ríordáin agus Aogán Ó Rathaille</i> (An Gúm, 1978) <i>Amhráin Eoghain Ruaidh Uí Shúilleabháin</i> (1901) – atheagrán le Pat Muldowney et al.: <i>Eoghan Ruadh Ó Súilleabháin: Na hAislingí: Vision Poems</i> (2002) <i>Traidisiún Liteartha na nGael</i> (An Clóchomhar, 1979), 251-95 <i>Riocard Bairéad: Amhráin</i> (An Clóchomhar, 1978)
(ii) <i>Dánta Grá</i> Mac Craith, Mícheál	<i>Lorg na hIasachta ar na Dánta Grá</i> (An Clóchomhar, 1989) — 'Gaelic courtly love poetry: a window on the Renaissance.' In Cyril Byrne et al. (ed.), <i>Celtic Languages and Celtic Peoples: Proceedings of the Second North American Congress of Celtic Studies</i> (Halifax, Nova Scotia, 1992), 347-68 — 'Eochaidh Ó hEoghusa agus an freagra fileata.' In Pádraigín Riggs et al. (eag.), <i>Saoi na hÉigse: Aistí in Ómós do Sheán Ó Tuama</i> (An Clóchomhar, 2000), 23-33
(iii) <i>An Ghaeilge san Eoraip ó 1600: I</i> Cunningham, Bernadette Giblin, Cathaldus Jennings, Brendan Mac Craith, Mícheál	<i>The world of Geoffrey Keating</i> (Four Courts, 2000) 'Hugh McCaghwell, OFM, Archbishop of Armagh, (+1626): aspects of his life', in Benignus Millett & Anthony Lynch (eds.), <i>Dún Mhuire Killiney 1945-95: léann agus seanchas</i> (Lilliput Press, 1995), 63-94 <i>Michael O Cleirigh, Chief of the Four Masters and his associates</i> (Dublin, 1936) 'Litríocht an 17ú haois: tonnhriseadh an tseanghnáthaimh nó tonnchruthú an nuaghnáthaimh', <i>Léachtaí Cholm Cille</i> XXVI (1996), 50-82

Mac Craith, Mícheál	—'Scáthán Shacramuinte na haithridhe: scáthán na sacraiminte céanna', <i>Léachtaí Cholm Cille XXX</i> (2000), 28-64
Mac Giolla Chomhaill, A. Ní Mhurchú/Breathnach Ó Dúshláine, Tadhg	"The political and religious thought of Florence Conry and Hugh McCaughwell", in Alan Ford and John McCafferty (eds.), <i>The origins of sectarianism in early modern Ireland</i> (CUP, 2005), 183-202
Ó Maonaigh, Cainneach	<i>Bráithrín bocht ó Dhún: Aodh Mac Aingil</i> (An Clóchomhar, 1985)
Ó Maonaigh, Cainneach	<i>Beathaisnéis 1560-1781</i> (An Clóchomhar, 2001)
Williams/Ní Mhuiríosa Williams, Nicholas	<i>An Eoraip agus Litríocht na Gaeilge 1600-1650</i> (An Clóchomhar, 1987)
	'Scríbhneoirí Gaeilge Oird San Froinsias', in Millett & Lynch (eds.), <i>Dún Mhuire, Killiney 1945-95: Léann agus Seanchas</i> (Lilliput, 1995)
	'Scríbhneoirí Gaeilge an seachtú haois déag', <i>Studia Hibernica</i> 2 (1962), 182-208
	<i>Traidisiún Líteartha na nGael</i> (An Clóchomhar, 1979), 233-250
	<i>I bprionta i leabhar: na Protastúin agus próis na Gaeilge 1567-1724</i> (An Clóchomhar, 1986)
Modh Seachadta	Léachtaí
Seimeastar	1
Teanga an Ranga	Gaeilge
Modhanna Measúnachta	(i) Filíocht 17 ^ú -19 ^ú hAois I - Aiste (ii) Dánta Grá - Scrúdú (iii) An Ghaeilge san Eoraip ó 1600 I – Scrúdú
Iomlán na Marcanna	300

Teideal TEANGA NA NUA-GHAEILGE II				Cód NG 228
Bliain	Uaireanta sa tseachtain	Iomlán Uaireanta	Marcanna	ECTS
2BA	2	24	300	5
Comhordaitheoir an Mhodúil An Dr. Graham Isaac				
Aidhmeanna an Mhodúil				
○ a chur ar chumas an mhic léinn an Ghaeilge a scríobh agus a labhairt ar ardchaighdeán ○ eolas a thabhairt don mhac léinn ar ghramadach agus ar cheartúsáid na Gaeilge ○ scileanna scríbhneoireachta an mhic léinn a fheabhsú				
Torthaí na Foghlama				
Ar chríochnú an mhodúil seo beidh				
○ forbairt ar scileanna scríbhneoireachta agus labhartha an mhic léinn ○ forbairt ar chumas léitheoireachta agus anailíse an mhic léinn ○ ar chumas an mhic léinn tascanna a chur i gcrích bunaithe ar shiollabas nua na Gaeilge don tré leibhéal				
Míreanna an Mhodúil				
○ 24 rang teagaisc a dhíreoidh ar cheart na Gaeilge i gcomhthéacs an tsiollabais nua.				
Téacsanna				
Nótaí agus ábhar léitheoireachta a ullmhaíodh do na ranganna teagaisc.				
Léitheoireacht bhreise				
<u>Leabhair ghradaí</u>				
Mac Congáil, Nollaig		<i>Leabhar Gramadaí Gaeilge</i> (Cló Iar-Chonnachta 2002)		
Mac Murchaidh, Ciarán		<i>Cruinnscriobh na Gaeilge</i> (Cois Life 2004)		
Ní Mhaonaigh, S. & Mac Lochlainn, A.		<i>Speaking Irish/An Ghaeilge Bheo.</i> (New York: McGraw Hill 2008)		
Ó Dónaill, Éamonn		<i>Teach Yourself Irish Grammar</i> (Hodder 2005)		
Ó Dónaill, Éamonn		<i>Gramadach gan Stró</i> (Gaelchultúr, eagrán nua 2011)		
Ó Murchú, D./Ó Murchú, P.		<i>Briathra na Gaeilge</i> (Folens gan dáta)		
Rialtas na hÉireann		<i>Gramadach na Gaeilge agus Litriú na Gaeilge: An Caighdeán Oifigiúil</i> (Oifig an tSoláthair 1979)		
<u>Foclóirí</u>				
An Roinn Oideachais de Bhaldráithe, T. (eag.)		<i>An Foclóir Beag</i> (Oifig an tSoláthair 1991)		
Grundy V. Ó Cróinín, B		<i>English-Irish Dictionary</i> (Oifig an tSoláthair 1959)		
Mac Mathúna, S., et al.,		<i>The Pocket Oxford Irish Dictionary</i> (OUP 2000)		
Ó Dónaill, N. (eag.)		<i>Pocket Irish Dictionary</i> (Harper Collins 1997)		
		<i>Foclóir Gaeilge-Béarla</i> (Oifig an tSoláthair 1977)		
<u>Áiseanna leictreonacha</u>				
• Is féidir ceachtanna gramadaí a dhéanamh ar an suíomh www.beo.ie • Tá téarmaíocht uile na Gaeilge ar fáil ag www.acmhainn.ie chomh maith le heolas faoi shuímh eile faoi theanga na Gaeilge • Tá GLÉACHT (leagan leictreonach d'fhoclóir Uí Dhónaill) ar fáil ar na ríomhairí sa Ríomharlann.				
Modh Seachadta		Dhá rang teagaisc in aghaidh na seachtaine sa dara seimeastar ag gach mac léinn. Beidh 10-15 mac léinn sa rang. Beidh ceachtanna rialta le déanamh mar mheasúnacht leanúnach.		
Seimeastar		2		
Teanga an Ranga		Gaeilge		
Modhanna Measúnachta		Scrúdú scríofa ag deireadh an tseimeastair. Bronntar 33.3% de mharcanna na teanga as obair leanúnach scríofa sna ranganna teagaisc. Beidh ar gach mac léinn scrúdú cainte a dhéanamh mar chuid den mhodúl seo. Ní mór na scrúdaitheoirí a shásamh i gcumas sa teanga chun pas a bhaint amach sa scrúdú cinn bhliana		
Iomlán na Marcanna		300		

Teideal AN NUALITRÍOCHT II				Cód NG 261
Bliain	Uaireanta sa tseachtain	Iomlán Uaireanta	Marcanna	ECTS
2BA	3	36	300	5
Comhordaitheoir an Mhodúil An Dr. Graham Isaac				
Aidhmeanna an Mhodúil				
Tuiscint a thabhairt don mhac léinn ar:				
○ Fás agus forbairt na filíochta Gaeilge san anuas go dtí 1939 ○ Fás agus forbairt na drámaíochta Gaeilge san 20^ú haois ○ Saothar filí agus drámadóirí ar leith in imeacht an 20^ú haois ○ An comhthéacs liteartha agus cultúrtha inar cumadh an fhilíocht agus an drámaíocht sa Ghaeilge san 20^ú haois ○ Téamaí éagsúla a saothraíodh go leanúnach i bhfilíocht agus i ndrámaíocht na Gaeilge san 20^ú haois ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Sean-Ghaeilge II, beidh tuiscint níos doimhne aige/aici ar bhunstruchtúr theanga na Sean-Ghaeilge. <u>Réamhriachtanas</u>: Teanga na Sean-Ghaeilge I. ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Gaeilge na hAlban II, beidh tuiscint níos doimhne aige/aici ar bhunstruchtúr theanga Ghaeilge na hAlban. <u>Réamhriachtanas</u>: Gaeilge na hAlban I. ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Gaeilge Clasaicí II, beidh tuiscint níos doimhne aige/aici ar bhunstruchtúr theanga na Gaeilge Clasaicí. <u>Réamhriachtanas</u>: Teanga na Gaeilge Clasaicí I.				
Torthaí na Foghlama				
Ar chríochnú an mhodúil seo beidh				
○ Léargas ag an mac léinn ar na gnéithe éagsúla atá luaite in aidhmeanna an mhodúil seo ○ Forbairt ar chumas léitheoireachta agus anailíse an mhic léinn ○ Forbairt ar scileanna anailíse an mhic léinn ○ Ar chumas an mhic léinn aiste chritice a scríobh ar ghnéithe an mhodúil seo ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Sean-Ghaeilge I, beidh méadú ar bhuneolas an mhic léinn ar ghramadach na Sean-Ghaeilge ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Gaeilge na hAlban I, beidh méadú ar bhuneolas an mhic léinn ar theanga agus litríocht Ghaeilge na hAlban ○ Sa chás go roghnaíonn mac léinn Teanga na Gaeilge Clasaicí I, beidh méadú ar bhuneolas an mhic léinn ar ghramadach na Gaeilge Clasaicí.				
Míreanna an Mhodúil				
(i) <i>An Nuafhilíocht sa Ghaeilge, 1882—1939</i> nó <i>Teanga na Sean-Ghaeilge II</i>				
(ii) <i>An Drámaíocht sa Ghaeilge I</i> nó <i>Gaeilge na hAlban II</i>				
(iii) <i>Cúrsa Roghnach II</i> nó <i>Teanga na Gaeilge Clasaicí II</i>				
Roghnóidh an mac léinn ceann amháin de na cúrsaí seo a leanas: Beatha Cholm Cille / Logainmneacha / Tóraíocht Dhiarmada agus Ghráinne / Teanga na Gaeilge Clasaicí II				
Téacsanna				
(i) <i>An Nuafhilíocht sa Ghaeilge, 1882—1969</i>				
Ó Coigligh, Ciarán <i>Filíocht Ghaeilge Phádraig Mhic Phiarais</i> (An Clóchomhar 1981)				
Ó Ríordáin, Seán <i>Scáthán véarsaí</i> (Sáirséal-Ó Marcaigh 1985)				
Ó Direáin, Máirtín <i>Dánta 1939-1979</i> (An Clóchomhar 1979)				
Mhac an tSaoi, Máire <i>An Cion go dtí seo</i> (Sáirséal-Ó Marcaigh 1987)				
<i>Teanga na Sean-Ghaeilge II</i>				
John Strachan <i>Old Irish Paradigms and selections from the Old-Irish Glosses</i> (Royal Irish Academy, 1976)				
Kim McCone <i>A First Old Irish Grammar and Reader</i> (NUI, Maynooth, 2005)				
Sleachta gearra as scoth na dtéacsanna liteartha a thabharfar amach ag na léachtaí.				
(ii) <i>An Drámaíocht sa Ghaeilge</i>				

Dunleavy, G. & F. & Mac Congáil, N. (eag.) Ó Siadhail, P. Ó Siadhail, P.	<i>Selected Plays of Douglas Hyde</i> (Sasana: 1991) Ní Mhuirheartaigh, É. <i>Drámaí Thús na hAthbheochana</i> (Gaillimh: Arlen House, 2008) <i>Gearrdhrámaí an Chéid</i> . (Cló Iar-Chonnachta, 2000) <i>Stair Dhrámaíocht na Gaeilge</i> . (Cló Iar-Chonnachta, 1993)
<i>Gaeilge na hAlban II</i> Pacáiste léitheoireachta a dháilfear sa rang.	
(iii) <i>Cúrsa Roghnach II</i> Cuirfear liosta téacsanna ar fáil de réir an chúrsa a roghnóidh an mac léinn.	
<i>Teanga na Gaeilge Clasaicí II</i> Knott, Eleanor <i>Irish Syllabic Poetry, 1200-1600</i> (Institiúid AL BÁC, 1957) Walsh, Paul <i>The Flight of the Earls by Tadhg Ó Cianáin</i> (Record Society, 1916) Williams, N.J.A. <i>Pairlement Chloinne Tomáis</i> (Institiúid AL BÁC, 1981)	
Léitheoireacht Bhreise	
(i) <i>An Nuafhilíocht sa Ghaeilge, 1882—1969</i> Mac Giolla Léith, C. <i>Cime mar Chách: Aistí ar Mháirtín Ó Direáin</i> (Coiscéim, 1993) Nic Gearailt, Eibhlín <i>An Striapach Allúrach</i> (An Clóchomhar, 1988) Ó hAnnluain, Eoghan <i>An Duine is Dual</i> (An Clóchomhar, 1980) O'Brien, Frank <i>Filíocht Ghaeilge na Linne Seo</i> (An Clóchomhar 1968) Sewell, Frank <i>Modern Irish Poetry: A New Alhambra</i> (Oxford University Press, 2000) Prút, Liam <i>Máirtín Ó Direáin, File Tréadúil</i> (An Sagart, 1982) Mhac an tSaoi, Máire <i>The same age as the state</i> (O'Brien Press, 2003) Mac Craith, Mícheál <i>An tOileán Rúin agus Muir an Dáin</i> (Comhar, 1993) Ó Coileáin, Seán <i>Seán Ó Ríordáin: Beatha agus Saothar</i> (An Clóchomhar, 1982) Ó Tuama, Seán <i>Filí Faoi Sceimhle</i> (An Gúm, 1984) Ó Dúshláine, Tadhg <i>Paidir File: Filíocht Sheáin Uí Ríordáin</i> (Cló Iar-Chonnachta, 1993)	
<i>Teanga na Sean-Ghaeilge II</i> E. G. Quin <i>Old-Irish Workbook</i> (Royal Irish Academy, 1975)	
(ii) <i>An Drámaíocht sa Ghaeilge</i> Ó Morónaigh, S. <i>Agallamh na hÉigse</i> (An Comhlachas Náisiúnta Drámaíochta, 2001)	
Gaeilge na hAlban II: tabharfar amach liosta léitheoireachta ag tús an chúrsa	
(iii) <i>Cúrsa Roghnach II</i> Cuirfear liosta téacsanna ar fáil de réir an chúrsa a roghnóidh an mac léinn.	
<i>Teanga na Gaeilge Clasaicí II</i> Cunningham/Gillespie <i>Stories from Gaelic Ireland</i> (Four Courts, 2003) Ó Doibhlin, Breandán <i>Manuail de Litríocht na Gaeilge, I—II</i> (Coiscéim, 2003, 2006) Ó Lochlainn, Colm <i>Tobar Fíorghlan Gaedhilge 1450-1850</i> (Comhartha na dTrí gCoinneal, 1939)	
Modh Seachadta	Léachtaí
Seimeastar	2
Teanga an Ranga	Gaeilge
Modhanna Measúnachta	(i) An Nuafhilíocht sa Ghaeilge, 1882—1969: Scrúdú Teanga na Sean-Ghaeilge II: Scrúdú Tí (ii) An Drámaíocht sa Ghaeilge: Scrúdú Gaeilge na hAlban II: scrúdú Tí (iii) Cúrsa Roghnach II: Aiste Teanga na Gaeilge Clasaicí II: Scrúdú Tí
Iomlán na Marcanna	300

Teideal TEANGA AGUS POBAL I				Cód NG 262
Bliain	Uaireanta sa tseachtain	Iomlán Uaireanta	Marcanna	ECTS
2BA	3	36	300	5
Comhordaitheoir an Mhodúil An Dr. Graham Isaac				
Aidhmeanna an Mhodúil				
Tuiscint a thabhairt don mhac léinn ar:				
○ Saintréithe na scéalaíochta béil agus ar na cúinsí a mhúnlaigh traidisiún na scéalaíochta sa tír seo ○ Seánraí éagsúla na scéalaíochta béil ○ Cineál an scéil iontais ó thaobh ábhair agus cumadóireachta ○ An tsochtheangeolaíocht mar theoiric le béim ar leith ar an mbeartas teanga ○ Tíortha agus ceantair dhátheangacha ar fud an domhain agus comhthéacs sóisialta, cultúrtha agus eacnamaíoch na dteangacha atá á labhairt iontu ○ Na téamaí is coitianta i litríocht imirce na Gaeilge.				
Torthaí na Foghlama				
Ar chríochnú an mhodúil seo beidh				
○ Traidisiún na scéalaíochta in Éirinn ○ Ról na scéalaíochta i saol an phobail ○ Comharthaí sóirt na cumadóireachta béil ○ Ealaín an scéalaí ○ Cineál, feidhm agus tarraingt na scéalta iontais ○ Beidh tuiscint ag an mac léinn ar chuid de theoiricí na sochtheangeolaíochta agus na pleanála teanga ○ Beidh de chumas ag an mac léinn na teoiricí sin a chur i bhfeidhm ar thíortha agus ar cheantair dhátheangacha ar fud an domhain ○ Cur amach ag an mac léinn ar na téamaí is coitianta i litríocht na himirce ○ Uirlisí anailíse ag an mac léinn chun breithiúnas níos géarchúisí a chur i bhfeidhm ar théacsanna liteartha.				
Míreanna an Mhodúil				
(i) <i>An Béaloideas I</i>				
(ii) <i>An tSochtheangeolaíocht I</i>				
(iii) <i>Litríocht na hImirce</i>				
<u>Téacsanna</u>				
(i) <i>An Béaloideas</i>				
Almqvist, Bo	<i>An Béaloideas agus an Litríocht</i> (Baile an Fhirtéaraigh, 1977)			
Bascom, William	'The Forms of Folklore: Prose Narratives', <i>JAF</i> 78 (1965), 3-20.			
Bruford, Alan	<i>Gaelic Folktales and Medieval Romances</i> , Dublin 1966 [=Béaloideas 34 (1966)].			
Bruford, Alan	'Recitation or Re-creation?' <i>Scottish Studies</i> 22 (1978), 27-44.			
Delargy, James	'The Gaelic Storyteller', <i>The Proceedings of the British Academy</i> 31 (1945), 177-221 [athchlóite mar leabhrán, Uni. Chicago 1969].			
Holbek, B.	'The Many Abodes of Fata Morgana or The Quest for Meaning in Fairytales', <i>Journal of Folklore Studies</i> 22 (1985), 19-28.			
Lüthi, Max	<i>The European Folktale: Form and Nature</i> , Philadelphia 1982.			
Simonsen, Michelle	'Do Fairytales Make Sense?', <i>Journal of Folklore Studies</i> 22 (1985), 29-36.			
(ii) <i>An tSochtheangeolaíocht I</i>				
McCloskey, J.	<i>Guthanna in Éag: An Mairfidh an Ghaeilge Beo?</i> (Cois Life, 2001)			
Ó Murchú, H.	<i>More Facts about Irish</i> . (BÁC: Biúro Eorpach do Theangacha Neamhfhorleathana, 2008)			
Walsh, J. & Ó Laoire, L.	<i>Ó Ishi go Hopi Boy: an troid in aghaidh dhíchuimhne na dteangacha dúchais in iardheisceart Stáit Aontaithe Mheiriceá</i> (Coiscéim, 2010)			

(iii) <i>Litríocht na hÍmirce</i> Nic Eoin, M. & Ní Dhonnchadha, A		<i>Ar an gCoigríoch: Díolaim Litríochta ar Scéal na hÍmirce</i> (Indreabhán 2008)
Léitheoireacht Bhreise		
(i) <i>An Béaloideas</i>		
Ó Catháin/Ó hEirí		<i>Scéalta Chois Cladaigh</i> (Roinn Bhéaloideas Éireann, 1983)
Ó Ceannabháin, Peadar		<i>Éamon a Burc: Scéalta</i> (Roinn Bhéaloideas Éireann, 1983)
Ó Duilearga, Séamus		<i>Leabhar Sheáin Í Chonaill</i> (BÁC 1948)
Ong, Walter J.		<i>Orality and Literacy. The technologizing of the word</i> (London 1982)
Ó Súilleabháin, Seán		<i>Storytelling in Irish Tradition</i> (Cork 1973)
Póirtéir, Cathal		<i>Micí Sheáin Néill: Scéalaí agus Scéalta</i> (Baile Átha Cliath, 1993) xi-xviii, 32-77.
Zimmermann, G. D.		<i>The Irish Storyteller</i> (Baile Átha Cliath, 2001)
(ii) <i>An tSochtheangeolaíocht I</i>		
Grenoble, L.A. & Whaley, L.J.		<i>Endangered Languages: Current Issues and Future Prospects</i> (Cambridge 1998).
Grenoble, L.A. & Whaley, L.J..		<i>Saving Languages: An introduction to language revitalization</i> (Cambridge 2006).
King, K.A. et al.		<i>Sustaining Linguistic Diversity: Endangered and Minority Languages and Language Varieties</i> (Washington DC 2008).
Nettle, D. & Romaine, S.		<i>Vanishing Voices: The Extinction of the World's Languages</i> (Oxford 2000)
Ó Murchú, M.		<i>Ag dul ó chion? Cás na Gaeilge 1952-2002.</i> (BÁC, 2006)
Silver, S. & Miller, W.R.		<i>American Indian Languages: Cultural and Social Contexts</i> (Tucson 1997).
(iii) <i>Litríocht na hÍmirce</i> Nic Eoin, M.		
		<i>Trén bhFearann Breac: an dlíáithriú cultúir agus nualitríocht na Gaeilge.</i> (BÁC, 2005)
Modh Seachadta	Léachtaí	
Seimeastar	2	
Teanga an Ranga	Gaeilge	
Modhanna Measúnachta	(i) An Béaloideas: Aiste (ii) An tSochtheangeolaíocht I: Scrúdú (iii) Litríocht na hÍmirce: Scrúdú Tí	
Iomlán na Marcanna	300	

OÉ Gaillimh
NUI Galway

Roinn na Gaeilge

Foirm Chláraithe Aiste

Ainm: _____

Uimhir Mhic Léinn: _____

Rang: _____

Ábhar eile: _____

Seoladh R-phoist: _____

Guthán Póca: _____

Cúrsa agus Cód: _____

Léachtóir an Chúrsa: _____

Spriocdháta: _____

Teideal na hAiste: _____

_____

_____ **Líon focal:** _____

Dearbhú

Dearbhaím leis seo gur liom féin, agus liom féin amháin, an saothar seo, go bhfuil admháil chuí déanta agam ar aon fhoinsí ar bhain mé úsáid astu, agus nach bhfuil aon bhraidaíl déanta agam ar shaothar aon duine eile.

Síniú an mhic léinn: _____

Dáta: _____

Is cáipéis thábhachtach í seo. Ní foláir í a sheoladh isteach i dteannta gach aiste.

Ní ghlacfar le haiste ar bith tar éis na sprice gan dul i gcomhairle leis an gCeann Roinne agus teastas dochtúra a sholáthar.

Iarrtar ar mhic léinn na treoirlínte seo a leanas a leanacht agus aistí á scríobh acu:

- **Ní foláir an leathanach clúdaigh atá leis an bhfoirm seo, agus é comhlánaithe go cuí, a úsáid le gach aiste. Cuid bhunúsach den aiste an leathanach seo agus ní ghlacfar le haiste ar bith dá uireasa.**
- **Ní foláir gach aiste a fhágáil in oifig Roinn na Gaeilge faoin spriocdháta. Is í an aiste chlósscríofa an leagan oifigiúil den aiste. Ceadáítear leagan leictreonach den aiste a sheoladh chuig Rúnaí Roinn na Gaeilge fiona.depaor@oegaillimh.ie mar chúltaca amháin. Bí cinnte go gcuirfear stampa ar d'aiste in Oifig Roinn na Gaeilge agus bí cinnte freisin go dtugtar admháil stampáilte duit ar an aiste.**
- **Ba cheart gach aiste a chlósscríobh le spásáil 1.5.**
- **Ná scríobh ach ar thaobh amháin den leathanach.**
- **Bí cinnte go bhfuil uimhir ar chuile leathanach.**
- **Fág imeall 2.5 cm (1 orlach) ar dhá thaobh an leathanaigh. (Tugann sé seo deis don scrúdaitheoir nótaí a scríobh.)**
- **Ná cuir clúdach plaisteach ná clúdach ar bith eile ar an aiste. Is leor na leathanaigh a cheangal le stápla amháin.**
- **Déan profáil cháiréiseach ar d'aiste sula gcuirfidh tú isteach í. Má bhíonn cúrsaí litrithe, gramadaí srl., i gceart rachaidh sé sin i bhfeidhm ar an scrúdaitheoir.**
- **Sábháil do chuid oibre ar an ríomhaire go rialta agus coinnigh ar a laghad dhá chóip de do chuid oibre ar dhiosca neamhspleách ar an gcóras ríomhaireachta. Coinnigh cóip chlósscríofa de d'aiste freisin ar fhaitíos go gcuirfí amú an aiste a shíneann tú isteach.**
- **Bí cinnte go dtuigeann tú polasaí na hOllscoile maidir le bradaíl liteartha agus cloígh leis an bpolasaí sin i gcónaí. Tá cóip den pholasaí reatha i leabhrán eolais Roinn na Gaeilge.**
- **Lean córas aitheanta tagartha maidir le fonótaí, tagairtí do shaothair eile srl., agus cuir leabharliosta cuimsitheach le d'aiste. Tá cóip de Stílbhileog Roinn na Gaeilge i leabhrán eolais na Roinne.**
- **Bí cinnte go gcloíonn tú leis an spriocdháta do chuile aiste. Is é polasaí Roinn na Gaeilge go marcáiltear aiste atá mall mar seo a leanas: marc lúide 10% d'aiste atá seachtain nó cuid de sheachtain mall; marc lúide 20% d'aiste atá idir seachtain agus coicís mall, marc lúide 30% d'aiste atá idir coicís agus trí seachtaine mall. Ní ghlacfar le haon aiste a bheas níos mó ná trí seachtaine mall agus is é neamhní an marc a bhronnfar ar an mac léinn don chúrsa a bheidh i gceist. I gcásanna eisceachtúla (m.sh., tinneas arna dhearbhuí le teastas dochtúra) is féidir spriocdháta a chur siar le cead léachtóir an chúrsa nó le cead Cheann na Roinne.**

Cód Cleachtais Ollscoil na hÉireann, Gaillimh, maidir le déileáil le Bradaíl

Réamhrá

1. Is ionann bradaíl agus saothar duine eile a chóipeáil, a áireamh nó a lua go díreach gan é sin a aithint. Má chuirtear ábhar isteach le measúnú nó le foilsíú nó don phobal ina bhfuil bradaíl, is calaois í sin agus fiosrófar aon chás a mbeidh amhras fúithi, agus déileálfaidh an Ollscoil léi go cuí, ag cloí leis na nósanna imeachta leagtha síos anseo agus ag tagairt don Chód Araíonachta.
2. Measfar gur leis an mac léinn féin gach saothar agus gur scríobh sé/sí féin gach saothar a chuirfidh sé/sí isteach ar mhaithe le measúnú seachas sa chás gur tagairtí atá á n-úsáid de réir an disciplín acadúil cuí.
3. Cé go dtarlaíonn bradaíl uaireanta trí dhroch-chleachtas acadúil, agus nach mbíonn sé beartaithe calaois a dhéanamh, fós féin sáraíonn sé seo an cleachtas inghlactha agus caithfear an scéal a fhiosrú go cuí agus gníomhú air sin.
4. Ba chóir rialacháin, treoirlínte agus nósanna imeachta maidir le bradaíl a chur ar fáil agus ráiteas maidir leis a chur i lámhleabhar cúrsaí, ar láithreáin ghréasáin, ar fhógraí na roinne nó i mbileoga cuí do mhic léinn. Tá bradaíl in ann tarlú trí aineolais agus, dá bhrí sin, tá sé tábhachtach a chinntiú go dtuigeann mic léinn an téarma agus chomh dáiríre is atá an cion.
5. Moltar do Ranna a iarraidh ar mhic léinn dearbhú gairid a shíniú gur leo féin an obair a chuireann siad isteach agus gur féidir an ráiteas sin a chur i bhfostú den obair, aiste nó tráchtas a sheolann siad isteach (nó a shíniú ag tús an chúrsa/na bliana acadúla, ag aithint gur léigh agus gur thuig an mac léinn na rialacháin maidir le bradaíl). Is é an aidhm atá leis an ráiteas seo ná prionsabal ráiteas (2) thuas a dhaingniú agus na riachtanais maidir le measúnú a mharcáiltear go foirmiúil a mheabhrú do mhic léinn.
6. Beidh cásanna inar thug mic léinn cead do mhic léinn eile a gcuid oibre a chóipeáil faoi réir na nósanna imeachta seo agus measfar gur cion é.

Nósanna Imeachta

7. Ba chóir cúpla comhalta foirne a ainmniú i ngach dámh, a bheidh freagrach as déileáil le bradaíl¹
8. Ba chóir oiliúint a chur ar na comhaltaí foirne seo ar chásanna bunúsacha, ar threoirlínte reatha deachleachtais, ar theicnící maidir le bradaíl a foslághdú, a bhrath agus a fhreagairt agus ar fhorbairtí reatha náisiúnta agus idirnáisiúnta san earnáil ardoideachais.
9. Má cheapann duine den fhoireann teagaisc go bhféadfadh bradaíl a bheith déanta ag mac léinn ina s(h)aothar, ba chóir é sin a chur in iúl don chomhairleoir bradaíola ina d(h)ámh/réimse gaolmhar. Ba chóir tuarascail ghairid chomh maith le sampla den ábhar a bhfuil amhras faoi agus aon fhianaise ar bhradaíl a chur ar aghaidh chuig an gcomhairleoir.
10. Cuirfidh an comhairleoir bradaíola tús le fiosrúchán ar an mbradaíl a líomhnaítear a rinneadh, agus leagfaidh sé/sí amach an "mionchion" nó "mórchion" atá i gceist.
11. Is ionann mionchion agus céad chion an mhic léinn agus léiríonn sé droch-chleachtas acadúil. I measc na gcásanna seo tá:
  - o ábhar a mhí-úsáid ar bhealach soineanta de réir dealraimh;
  - o lua easnamhach cosúil le drochthagairtí, athinsint mhíchúí;
  - o ag brath an iomarca ar fhóinsí gan saothar an iarrthóra féin a bheith le feiceáil;

¹ Tagann sé seo leis na moltaí deachleachtais ó Sheirbhís Chomhairleach um Bhradaíl JISC na Ríochta Aontaithe agus léiríonn sé chomh maith an cleachtas i roinnt institiúidí. Cé go mbreathnaíonn sé cosúil le hualach breise riaracháin, tá buntáistí ag baint leis mar go gcuireann sé roinnt den fhreagracht ar an léachtóir nó, go deimhin, an Ceann Roinne i gceist. I roinnt ollscoileanna, ainmníonn gach roinn comhalta amháin foirne, agus in ollscoileanna eile, clúdaíonn comhalta foirne amháin roinnt ábhar i réimse gaolmhar." Chomh maith leis sin, má bhíonn líon beag comhaltaí foirne ag déileáil leis seo san ollscoil, agus a bhíonn oilte sna cúrsaí seo, bíonn leanúnachas le feiceáil sa chleachtas. Is féidir "mionchionta" nó cionta admhaithe a aimsiú go sciobtha leis agus tagann sé leis an toradh ar Flanagan in aghaidh an Choláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath (1988, <http://www.ucc.ie/law/irtii/cases/159jr-88.htm>), mar a thagann an chuid eile de na treoirlínte seo.

- o cásanna inar ionann an bhradaíl agus cuid bheag den saothar agus/nó gné den saothar agus gur beag a chuireann sé leis an marc don mhodúil sin
12. Cuirfidh an comhairleoir, sna cásanna sin, agallamh ar an iarrthóir chun an bhradaíl, a líomhnaítear a rinneadh, a phlé.
  13. Más deimhin leis an gcomhairleoir go bhfuil dóthain fianaise ann gur tharla an cion, tabharfar rabhadh i scríbhinn don mhac léinn chomh maith le comhairle ar bhradaíl a sheachaint agus go gcaithfear foinsí a aithint agus tagairtí chuí a dhéanamh dóibh.
  14. D'fhéadfadh na nithe seo a leanas a bheith i gceist le mórchionta:
    - o alt i ndiaidh ailt a chóipeáil go hiomlán gan an fhoinsé a aithint;
    - o aistí a chóipeáil ón Idirlíon gan an fhoinsé a thabhairt;
    - o obair iomlán nó cuid de a chóipeáil ó mhac léinn eile gan a (h)eolas ná a c(h)ead;
    - o an saothar céanna a chur isteach le measúnú faoi mhodúil éagsúla;
    - o mórchionta lena bhfuil baint ag céimí sa tríú bliain nó iarchéimí (múinte nó taighde);
    - o an dara cion, sa chás go bhfuair an mac léinn rabhadh i scríbhinn roimhe sin.
  15. Agus mórchionta a líomhnaítear á mbreithniú, cuirfear an cion a bhfuil amhras fúithi in iúl don mhac léinn i scríbhinn, tabharfar cóip den saothar dó/di agus tabharfar cuireadh dó/di freastal ar agallamh leis an gcomhairleoir bradaíola agus le comhalta eile foirne².
  16. Beidh an ceart ag an mac léinn "cara" a bheith leis/léi mar chuideachta agus mar chúnamh³.
  17. San agallamh, inseofar go soiléir don mhac léinn an méid a líomhnaíodh, tabharfar cóip dó/di dá s(h)aothar agus tabharfar deis dó/di an obair a chosaint agus freagracht a admháil nó a shéanadh.
  18. I mórchionta den sórt seo, sa chás gur deimhin leis an gcomhairleoir gur tharla an cion, caithfidh an comhairleoir cúrsa gníomh amháin a roghnú as trí cinn, ag brath ar a thromchúisí is atá an cion:
    - o (a) deis an saothar a dhéanamh arís agus a chur isteach, ach gurb é an marc is airde is féidir a bhaint amach ná pas, de réir an mhodúil sin;
    - o (b) pionós acadúil a ghearradh ar an bpointe, is é sin gan marc ar bith a thabhairt don saothar go hiondúil, agus gan an rogha a thabhairt é a dhéanamh arís;
    - o (c) an cás a chur os comhair Choiste Araíonachta na hOllscoile le breithniú. Sa chás seo, measfar gur Mórchion an cion i dtéarmaí Chód na hOllscoile agus, má chruthaítear an líomhain a bheith fíor, gearrfar pionós cuí, mar a leagtar amach in ailt 39 agus 40 den Chód.
  19. I ngach cás, cuirfear cinneadh an chomhairleora agus aon phionós in iúl i scríbhinn don mhac léinn.
  20. De réir Chód na hOllscoile, beidh an mac léinn i dteideal cinneadh a achomharc maidir le mionchás don Choiste Araíonachta.
  21. Ba chóir taifead cuí a choinneáil⁴ i ndáil le haon líomhain a chruthaítear, taifead a bheidh an comhairleoir bradaíola in ann breathnú air chun a dhéanamh amach an dara cion nó cion eile a bheidh i gcás nua.
  22. Ba chóir don Ollscoil faisnéis bhunúsach staitistiúil maidir leis na cásanna a cuireadh os comhair comhairleoirí, líon na rabhadh scríofa agus pionós eile a cuireadh i bhfeidhm agus an méid acu i ngach Roinn agus Dámh a bhailiú chun modhnú a dhéanamh ar na rialacháin seo ina dhiaidh seo agus chun an riachtanas maidir le hoiliúint agus scaipeadh faisnéise ar an ábhar seo a chinntiú.

² Mar shampla, an Ceann Roinne, comhalta sinsearach d'fhoireann na roinne, nó comhairleoir eile bradaíola.

³ Arna úsáid i gCód na hOllscoile. Féadfaidh tuismitheoir nó caomhnóir, mac léinn eile nó cara eile; ionadaí ó Chomhaltas na Mac Léinn, nó ionadaí dlí, más mian leis/léi, a bheith i gceist leis seo.

⁴ Ag an oifig chuí de chuid na hOllscoile.

OÉ Gaillimh
NUI Galway

Roinn na Gaeilge

Bileog Stíle/Treoir Faoi Thagairtí

Tá sé thar a bheith tábhachtach aon fhoinsé eolais a úsáideann tú a lua **i gceart** in aon phíosa oibre a thugann tú do léachtóir (aiste, tionscadal srl.). **Is féidir teip a thabhairt do mhac léinn nach ndéanann é seo, toisc gur bradaíl liteartha atá ann.** Cloítear mar sin leis na rialacha atá i bhfeidhm go ginearálta maidir le liosta leabhar/liosta foinsí Idirlín srl., a chur le chéile. Is é **Harvard** an córas a mholtar.

1. SLEACHTA SA TÉACS

Caithfear gach ráiteas, tuairim, conclúid srl. a thógtar ó shaothar údair eile a admháil, is cuma más tagairtí díreacha nó indíreacha atá i gceist. Ba cheart **foinsí a chur i lúibíní** ar cheann amháin de na bealaí seo a leanas:

- Má tá tú ag tagairt do thuairim duine a ndearna údar cur síos air:

Sampla [tagairt indíreach]:

Áitíodh gurbh í íogaireacht na linne faoin duine agus an pobal ina maireann sé an tionchar idirnáisiúnta ba mhó a bhí ar an úrscéal nua-aimseartha Gaeilge ó bhlianta an chogaidh i leith (Titley, 1991: 520).

- Má luann tú ainm an údair i do théacs féin:

Sampla [tagairt indíreach]:

Dar le Coimisiún na Gaeltachta, tá an Béarla ag teacht chun cinn mar ghnáth-theanga cumarsáide i gcuid mhaith den Ghaeltacht (2002: 10).

NÓ

Sampla [tagairt dhíreach]:

Dar le Coimisiún na Gaeltachta, tá an Béarla ag teacht chun cinn mar ghnáth-theanga cumarsáide i gcuid mhaith den Ghaeltacht:

I gcuid de na ceantair atá aitheanta mar cheantar Gaeltachta, tá an teanga chomh lag sin iontu gur ar éigean a d'fhéadfaí a rá gur teanga phobail í an Ghaeilge iontu ar aon bhealach réasúnta. Sna limistéir Ghaeltachta is láidre, tá an patrún dátheangach atá ag feidhmiú iontu ag tabhairt an lámh in uachtar don Bhéarla i saol an phobail agus tá úsáid an Bhéarla ag méadú iontu (2002: 10). [NB: Tá an sliocht seo **eangaithe** – míneofar **eangú** ar ball]

- Mura luann tú an t-údar ná an bhliain sa téacs [tagairt indíreach]:

Sampla:

I dtuarascáil a foilsíodh le déanaí, dúradh gur cruthaíodh suas le míle post nua sa Ghaeltacht sa bhliain 2000 (Údarás na Gaeltachta, 2001: 12).

- Nuair a bhíonn **níos mó ná leabhar amháin** in úsáid agat leis an údar céanna, déantar idirdhealú eatarthu mar seo:

Sampla:

Sna hochtóidí, má bhí náire ar mhuintir na hÉireann labhairt faoi chúrsaí collaíochta, phléifeadh Gay Byrne na ceisteanna seo dóibh (O'Toole, 1990: 168). Faoi na nóchaidí, áfach, ba mhó an plé oscailte a bhí ar siúl sna meáin chumarsáide (O'Toole, 1995: 132).

- Má scríobh an t-údar céanna dhá leabhar (nó níos mó) an bhliain chéanna, úsáidtear an córas seo: 1999a, 1999b, 1999c srl.

- Nuair a bhíonn **ábhar a scríobh níos mó ná beirt údar** in úsáid, déantar tagairt dó mar seo:

Sampla:

D'fhéadfaí a áiteamh gurb é an cuntas is cuimsithí ar shaol comhaimseartha na Gaeltachta an ceann a foilsíodh mar chuid de cheiliúradh na mílaoise nua (Ó Tuathaigh *et al*, 2000).

[sa chás seo, is é seo an tagairt iomlán:

Ó Tuathaigh, G., Ó Laoire, L.L. agus Ua Súilleabháin, S. (eag.), 2000. *Pobal na Gaeltachta: A Scéal agus a Dhán*. Indreabhán: Cló Iar-Chonnachta]

- Gnéithe eile

Dátaí: Ba cheart iad a chur mar seo: 5 Meitheamh 1998. Scríobh ‘na caogaidí’ in ionad ‘na 50í’.

Uimhreacha: Ba cheart na huimhreacha níos lú na 10 a chur i bhfoirm scríofa: ‘sé theach’. Nuair atá níos mó ná 10 i gceist, úsáidtear na figiúirí féin: ‘141 timpiste’. Nuair a bhíonn céatadáin in úsáid, scríobhtar ‘16 faoin gcéad’ sa téacs ach ‘16%’ i aon táblaí atá in úsáid agat.

Nasc idir téacs agus sleachta: ba chóir nasc soiléir a bheith idir téacs an mhic léinn agus an sliocht/na sleachta a mbaintear úsáid astu. De ghnáth, úsáidtear idirstad (:) chun an nasc a chur in iúl.

Sleachta díreacha as téacs: Ba cheart iad seo a chur taobh istigh d’uaschamóga single mar seo: ‘Sa chomhthéacs seo, is teangacha beaga iad formhór de theangacha an domhain agus líon nach beag díobh i mbaol an bháis’ (Ó Murchú, 2001: 150).

Ba cheart sleachta níos faide, níos mó ná **daichead** focal ar fhaid, a **eangú** [indent]. Sa chás seo, **ní úsáidtear uaschamóga:**

Sa chomhthéacs seo, is teangacha beaga iad formhór de theangacha an domhain agus líon nach beag díobh i mbaol an bháis. Tá teangeolaithe ag bailiú sonraí ar fud an domhain le fiche éigin bliain anuas. Foilsítear achoimrí san iris *Ethnologue* (Summer Institute of Linguistics, SAM). De réir mheastacháin 1999, tá 96% de theangacha an domhain á labhairt ag 4% de dhaonra an domhain (Ó Murchú, 2001: 150).

Spásáil: Ba cheart go mbeadh spásáil 1.5 in úsáid tríd an téacs ar fad. Is féidir spásáil shingil a úsáid do shleachta eangaithe (mar atá thuas) don leabharliosta agus/nó aguisíní. Ina theannta sin is féidir cló laghdaithe (mar shampla 10 pte) a úsáid i sleachta eangaithe.

Sampla 1:

Mar a dhearbhaigh Ó Cadhain féin ina léargas ar an tsiocair nach raibh aon cheo rathúil á scríobh i nGaeilge lena linn:

Na daoine fásta a léas leabhra Gaeilge is é m’eolas-sa orthu, ar aon nós, gur déine an Piúratánachas seo iontu ná in aon dream eile den phobal. I scéal Gaeilge ní leor don Mhaith treise a fháil go glé-fhollasach ar an Olc.... Ní ceart an t-olc a léiriú beag ná mór.... Ní thagann beithígh faoi dháir i leabhra Gaeilge; is anuas le tuillte na Féile Míchíl a thig na naíonáin go léir; ní bhíonn mná ar bhruach an dá fhichead ag fiach fear, agus ná taobhaigh Portláirge ar a bhfaca tú ariamh! (Ó Laighin 1999:88)

Sampla 2:

Mar a dhearbhaigh Ó Cadhain féin ina léargas ar an tsiocair nach raibh aon cheo rathúil á scríobh i nGaeilge lena linn:

Na daoine fásta a léas leabhra Gaeilge is é m'eolas-sa orthu, ar aon nós, gur déine an Piúratánachas seo iontu ná in aon dream eile den phobal. I scéal Gaeilge ní leor don Mhaith treise a fháil go glé-fhollasach ar an Olc.... Ní ceart an t-olc a léiriú beag ná mór.... Ní thagann beithígh faoi dháir i leabhra Gaeilge; is anuas le tuillte na Féile Míchíl a thig na naíonáin go léir; ní bhíonn mná ar bhruach an dá fhichead ag fiach fear, agus ná taobhaigh Portláirge ar a bhfaca tú ariamh! (Ó Laighin 1999:88)

2. LIOSTA FOINSÍ AG DEIREADH AN TÉACS

- Déan liosta de na foinsí ar fad a d'úsáid tú. Cuir an liosta i ndeireadh d'aiste/togra.
- Cuir na foinsí i gcatagóirí éagsúla más cuí: foinsí clóite, foinsí dlí, foinsí leictreonacha, cláir raidió agus teilifíse srl.
- Cuir sloinne gach údair/cainteora (i gcás cláir raidió nó teilifíse) roimh a (h)ainm agus sórtáil an liosta in ord aibíte (A-Z faoi TABLE/TÁBLA ar an roghchlár)

2.1 Leabhair

1. Sloinne an údair mar atá sé ar an leathanach teidil, ceannlitir don chéad ainm agus an dara hainm más gá.
2. Bliain a fhoilsithe.
3. Teideal: Mar atá ar an leathanach teidil ach i *gcló iodálach*. Idirstad (colon - :) idir an teideal agus fotheideal má tá ceann ann - is cuma cén phoncaíocht atá ar an leabhar, nó mura bhfuil aon phoncaíocht air.
4. (Eagrán murab é an chéad eagrán é).
5. An áit ar foilsíodh é.
6. An foilsitheoir.

Samplaí:

Ó Buachalla, B., 1996. *Aisling Ghéar: na Síobhartaigh agus an tAos Léinn 1603-1788*. Baile Átha Cliath: An Clóchomhar.

Ó Ruairc, M., 1997. *Aistrigh go Gaeilge: Treoirleabhar*. Baile Átha Cliath: Cois Life.

O'Donnell, J. agus de Fréine, S., 1992. *Ciste Cúrsaí Reatha*. Baile Átha Cliath: An Foras Riaracháin.

Titley, A., 1991. *An tÚrscéal Gaeilge*. Baile Átha Cliath: An Clóchomhar.

2.2 Ailt i Leabhair

1. Údar: Sloinne, chéad ainm/ceannlitir.
2. Bliain a fhoilsithe.
3. 'Teideal an ailt'.
4. Eagarthóir/Aistritheoir (sloinne, ceannlitir) agus (eag.) ina dhiaidh.
5. Eolas iomlán faoin leabhar mar atá thuas.
6. Eagrán murab é an chéad eagrán é.

7. An áit ar foilsíodh é.
8. An foilsitheoir.
9. Uimhir/uimhreacha an leathanaigh/na leathanach ar a bhfuil an t-alt.

Samplaí:

Mac Mathúna, L., 2003. ‘Rannpháirtíocht sna Cúrsaí Difriúla Gaeilge ar an Tríú Leibhéal’. In: Ó Laoire, M. agus Ó Murchú, H. (eag.) *Teagasc na Gaeilge* 8. Baile Átha Cliath: Comhar na Múinteoirí Gaeilge, 48-59.
 Denvir, G., 1997. ‘Pádraic Ó Conaire agus Éire a Linne’. In: Denvir G. (eag.) *Litríocht agus Pobal: Cnuasach Aistí*. Indreabhán: Cló Iar-Chonnachta, 61-76.

2.3 Ailt in Irisí/Nuachtáin

1. Údar: Sloinne, chéad ainm/ceannlitir.
2. Bliain a fhoilsithe.
3. ‘Teideal an ailt’.
3. Teideal na hirise/an nuachtáin *i gcló iodálach*.
4. Uimhir an imleabhair.
5. Uimhir an chéad leathanaigh agus an leathanaigh dheiridh den alt.

Samplaí:

Mac Conghail, M., 2003. ‘Aer is talamh titithe ina chéile – aiste léirmheasa’. *Comhar*, 63 (6), 3-7.
 Holland, M., 1997. ‘McAleese will give wrong message to Unionists’. *Irish Times*, 14 Deireadh Fómhair, 18.

2.4 Foilseachán corparáideach nó rialtais

1. Ainm an eagrais (nó an rialtais) a d’fhoilsigh.
2. Bliain.
3. Teideal an fhoilseacháin *i gcló iodálach*.
4. An áit ar foilsíodh é.
5. Foilsitheoir.

Samplaí:

Coimisiún na Gaeltachta, 2002. *Coimisiún na Gaeltachta: Tuarascáil/Report*. Baile Átha Cliath: Coimisiún na Gaeltachta.
 Údarás na Gaeltachta, 2001. *Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais 2000*. Na Forbacha: Údarás na Gaeltachta.

2.5 Cláir Raidió agus Teilifíse

1. Cainteoir: Ainm agus Sloinne mar a tugadh.
2. ‘Teideal an chláir’.
3. Stáisiún.
4. Dáta craolta.

Samplaí:

Breathnach, P., ‘Soiscéal Pháraic’, TG4, 6 Samhain 2005.
 Handy, C., ‘The Open Mind’, RTÉ Radio 1, 6 Samhain 1997.
 Ní Dhonnchú, B., ‘Adhmhaidin’, RTÉ Raidió na Gaeltachta, 1 Márta 2002.

2.6 Agallaimh a rinneadh don taighde

1. Cainteoir: Sloinne agus ainm.

2. Bliain.
3. Teideal.
4. Áit inar tharla an t-agallamh.
5. Dáta an agallaimh.

Sampla:

Ó Neachtain, J.S., 2003. Agallamh le Joe Steve Ó Neachtain, scríbhneoir, An Spidéal, 1 Meán Fómhair.

2.7 Foinsí Leictreonacha

2.7.1 Ábhar ar an Idirlíon

1. Údar/Eagarthóir, Bliain.
2. *Teideal* an leathanaigh [ar-líne].
3. Áit an bhfuil an foilsitheoir lonnaithe agus ainm an fhoilsitheora (más ann dó/má tá a fhios agat).
4. ‘Ar fáil ag:’ agus seoladh URL chomh fada le .htm
5. (An dáta ar léigh tú é).

Samplaí:

Foras na Gaeilge, 2006. *Príomhfheidhmeannach nua ceaptha ar Fhoras na Gaeilge* [ar líne]. Baile Átha Cliath: Foras na Gaeilge. Ar fáil ag: <http://www.gaeilge.ie/foras/news/article.asp?id=159> (léite 15 Lúnasa 2006).

Ó Muirí, D., 2006. *Dúnmharú* [ar-líne]. Gleann Cholm Cille: Beo! Ar fáil ag: http://www.beo.ie/2006-08/?page=cuinne_na_nealaion&content_id=142 (léite 3 Meán Fómhair 2006).

2.7.2 Irisí leictreonacha

1. Údar, bliain.
2. ‘Teideal an ailt’.
3. Teideal na hirise *i gcló iodálach* [ar-líne].
4. Uimhir, mí (más ann dó).
5. ‘Ar fáil ag’ agus URL chomh fada leis an deireadh.
6. (An dáta ar léigh tú é).

Sampla:

Korgen, K., Odell, P. & Schumacher, P., 2001. ‘Internet Use Among College Students: Are There Differences By Race/ethnicity?’ *Electronic Journal of Sociology* [ar-líne], 5 (3), Márta. Ar fáil ag: <http://www.sociology.org/content/vol005.003/korgen.html> (Léite 12 Iúil 2002).

2.7.3 Teachtairachtaí ríomhphoist

1. Seoltóir (seoladh an duine a sheol an ríomhphost), Lá Mí Bliain.
2. Ábhar na teachtaireachta.
3. ‘Ríomhphost chuig’ ainm an duine ar sheol tú an teachtaireacht chuige
4. (Seoladh ríomhphoist an duine eile).

Sampla:

Walsh, J. (John.Walsh@oegaillimh.ie), 21 Meán Fómhair 2005. Ábhar: Ceist faoi pholasáí an Údaráis. Ríomhphost chuig Údarás na Gaeltachta (eolas@udaras.ie).

2.7.4 Dlúthdhioscaí/Fístéipeanna/Dioscaí

1. Údar/Eagarthóir, Bliain.
2. *Teideal* [An cineál meáin]. (An t-eagrán).
3. An áit ar foilsíodh é: Ainm an fhoilsitheora (Más ann dó).
4. Ar fáil ó: Soláthraí.
5. (An dáta ar léigh tú é).

Sampla:

Hawking, S.W., 1994. *A Brief History of Time: an interactive adventure* [CD-ROM]. Crunch Media (Léite 23 Meán Fómhair 2000).

Leagan leasaithe:

Meán Fómhair 2009